

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจเพื่อวัยเกษียณ
ของประชาชนก่อนวัยสูงอายุ กรณีศึกษาอำเภอหัวหิน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Factors Influencing Economic Preparedness for Retirement among
Pre-Elderly People: A Case Study of Hua Hin District,
Prachuap Khiri Khan Province

สุภาวดี มะณีวงศ์¹ และ พิมพ์ปิณณ์ พลมณี²

Supawadi Maneewong¹, and Pimpavee Phonmanee²

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

E-mail: ¹Supawadi.man@rmurt.ac.th, ²Pimpavee.man@rmurt.ac.th

Received February 17, 2026; Revised March 27, 2026; Accepted April 30, 2026

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจของประชาชนก่อนวัยสูงอายุ ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจเพื่อวัยเกษียณของประชาชนก่อนวัยสูงอายุ การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ประชาชนวัยทำงานอายุ 35–59 ปี ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 40,876 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง 429 คน คำนวณตามสูตรของ Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบสะดวก (Convenience Sampling) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยพบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) เท่ากับ 0.792 และค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.769 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร่วมกับสถิติเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจเพื่อวัยเกษียณของประชาชนก่อนวัยสูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.49$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการลงทุนมีระดับสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.80$) รองลงมาคือด้านการออมและทรัพย์สิน ($\bar{X} = 3.72$) ซึ่งอยู่ในระดับมาก ขณะที่ด้านการจัดการหนี้สิน ($\bar{X} = 3.18$) และด้านความคุ้มครองทางการเงิน ($\bar{X} = 3.08$) อยู่ในระดับปานกลาง

และ 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจเพื่อวัยเกษียณ ได้แก่ ทักษะคิดทางการเงิน ความรู้ทางการเงิน การสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมการจัดการเงิน โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์การเตรียมความพร้อมได้ร้อยละ 49.20 ($R^2 = 0.492$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงที่สุดคือทักษะคิดทางการเงิน ($\beta = 0.398$) รองลงมาคือความรู้ทางการเงิน ($\beta = 0.325$) การสนับสนุนทางสังคม ($\beta = 0.142$) และพฤติกรรมการจัดการเงิน ($\beta = 0.105$) ซึ่งสะท้อนว่าทักษะคิดทางการเงินเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการเตรียมความพร้อมของประชาชนในพื้นที่เศรษฐกิจการท่องเที่ยว

สำคัญ: การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ; วัยเกษียณ; ทักษะคิดทางการเงิน; การสนับสนุนทางสังคม; ความรู้ทางการเงิน

Abstract

This research aimed to 1) examine the level of economic preparation for old age among pre-elderly residents in Hua Hin District, Prachuap Khiri Khan Province, and 2) identify factors influencing retirement economic preparedness among this population. This quantitative study collected data via an online questionnaire from a population of 40,876 working-age residents aged 35–59 years in Hua Hin District. A sample of 429 participants was determined using Yamane's formula (1973) at a 5% margin of error and selected through convenience sampling. Instrument quality was verified with an Index of Item Objective Congruence (IOC) of 0.792 and a reliability coefficient of 0.769, both within acceptable thresholds. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, alongside inferential statistics for hypothesis testing.

The findings revealed that 1) the overall level of economic preparedness for retirement was at a high level ($\bar{X} = 3.49$). When examined by dimension, investment readiness scored highest ($\bar{X} = 3.80$), followed by savings and assets ($\bar{X} = 3.72$), both at a high level, while debt management ($\bar{X} = 3.18$) and financial protection ($\bar{X} = 3.08$) were at a moderate level. 2) Financial attitude, financial knowledge, social support, and money management behavior collectively predicted retirement economic preparedness at 49.20% ($R^2 = 0.492$), with statistical significance at the .05 level. Financial attitude was the strongest predictor ($\beta = 0.398$), followed by financial knowledge ($\beta = 0.325$), social support ($\beta = 0.142$), and money management behavior ($\beta = 0.105$), reflecting that financial attitude is the primary driver of retirement preparedness among residents in a tourism-based economic area.

Keywords: economic preparedness; retirement age; financial attitude; social support; financial literacy

บทนำ

ท่ามกลางภาวะการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ “สังคมสูงวัยระดับสมบูรณ์” (Aged Society) อย่างเต็มรูปแบบส่งผลให้ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประชากรวัยเกษียณกลายเป็นความท้าทายสำคัญเชิงนโยบายระดับชาติ ซึ่งสวนทางกับขีดความสามารถในการบริหารจัดการทางการเงินของประชากรวัยทำงาน ปรากฏการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Modigliani (1986) ตามทฤษฎีวงจรชีวิต (Life Cycle Hypothesis) ที่ระบุว่า การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจในช่วงก่อนวัยสูงอายุ (Pre-elderly) เป็นปัจจัยชี้ขาดต่อเสถียรภาพของคุณภาพชีวิตในระยะยาว จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมในมิติต่าง ๆ ปัจจัยเชิงบุคคลและสังคมมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Keawhuai et al. (2022), and Achawaboon et al. (2024) ที่เน้นย้ำความสำคัญของความรู้และพฤติกรรมออม ซึ่งข้อค้นพบส่วนใหญ่มักจำกัดอยู่ในบริบทพื้นที่เขตเมือง ศูนย์กลางการปกครองหรือกลุ่มพนักงานในระบบ ทำให้ยังปรากฏช่องว่างทางองค์ความรู้ (Knowledge Gap) ในการทำความเข้าใจปัจจัยเชิงสาเหตุของประชาชนในพื้นที่เศรษฐกิจทองเที่ยวระดับสากล อย่างเช่นอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะของโครงสร้างรายได้และค่าครองชีพที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น

ในบริบทเชิงพื้นที่ของอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจการท่องเที่ยวระดับสากล ประชากรกลุ่มก่อนวัยสูงอายุ ต้องเผชิญกับสภาวะความเปราะบางทางเศรษฐกิจที่ซับซ้อน ทั้งจากความไม่แน่นอนของรายได้ที่ผันแปรตามฤดูกาลท่องเที่ยว และการค่าครองชีพที่สูงตามสภาวะเมืองท่องเที่ยว ปัญหาเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ ซึ่งตามทฤษฎีวงจรชีวิต (Life Cycle Hypothesis) ของ Modigliani (1986) ระบุว่า การสะสมทรัพย์สินในช่วงวัยทำงานเป็นปัจจัยชี้ขาดต่อคุณภาพชีวิตในวัยเกษียณ การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งเน้นตัวแปรสำคัญเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว โดยมีความรู้ทางการเงินเป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนเข้าถึงนวัตกรรมการเงินและการลงทุนที่มีประสิทธิภาพในพื้นที่เศรษฐกิจ ข้อค้นพบใหม่ชี้ให้เห็นว่าลัทธิปัจเจกความรู้ อาจไม่เพียงพอหากปราศจากทัศนคติทางการเงินที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนหลัก (Primary Driver) ตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior) ที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการตัดสินใจเตรียมความพร้อม การมีทัศนคติเชิงบวกจะช่วยปรับเปลี่ยนมุมมองต่อการจัดการหนี้สินและด้านความคุ้มครองทางการเงิน (ประกัน) ที่ประชากรส่วนใหญ่ยังมองว่าเป็นภาระ ให้กลายเป็นการบริหารจัดการความเสี่ยงเชิงรุก นอกจากนี้การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวและเครือข่ายชุมชนในพื้นที่หัวหิน จะทำหน้าที่เป็นแรงเสริมสำคัญ (Social Support Synergy) ที่ช่วยเปลี่ยนความรู้ให้กลายเป็นการปฏิบัติจริงอย่างยั่งยืน และเมื่อบูรณาการเข้ากับพฤติกรรมจัดการการเงินที่เป็นระบบจะช่วยปิดช่องว่างแห่งความเสี่ยง (Risk Protection Gap) และลดภาวะพึ่งพิงในอนาคต การทำความเข้าใจความสัมพันธ์ของ

ตัวแปรเหล่านี้จึงมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจให้แก่ประชาชนในเมืองท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

งานวิจัยนี้จึงกำหนดเป้าหมายหลักเพื่อวิเคราะห์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจเพื่อวัยเกษียณของประชาชนก่อนวัยสูงอายุ ในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดำเนินการสำรวจด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ และใช้สถิติเชิงอนุมานในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์สาเหตุเพื่อตอบโจทย์การวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เนื้อหาภายในบทความจะนำเสนอผ่านโครงสร้างที่เริ่มจากการวิเคราะห์ระดับความพร้อมในปัจจุบัน การพิสูจน์อิทธิพลของปัจจัยกำหนด และการสรุปบทเรียนเชิงนโยบาย ผลการศึกษานี้ไม่เพียงแต่จะเป็นการเติมเต็มองค์ความรู้ แต่ยังเป็นแนวทางสำคัญสำหรับนักปฏิบัติและหน่วยงานท้องถิ่นในการออกแบบโครงการส่งเสริมสุขภาวะทางเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับพฤติกรรมและวิถีชีวิตของประชากรในพื้นที่อำเภอหัวหินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจของประชาชนก่อนวัยสูงอายุ ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจเพื่อวัยเกษียณของประชาชนก่อนวัยสูงอายุ

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจเพื่อวัยเกษียณของประชาชนก่อนวัยสูงอายุ กรณีศึกษาอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นรากฐานในการวิจัย โดยสามารถสรุปและอธิบายเชิงวิเคราะห์ได้ดังนี้

ความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ทำให้บุคคลสามารถตัดสินใจด้านทรัพยากรทางการเงินได้อย่างรอบรู้จากข้อมูลรอบด้าน มีประสิทธิผล และนำไปสู่ความมั่นคงและความอยู่ดีมีสุขของบุคคลและสังคม โดยครอบคลุมทั้งความรู้พื้นฐานทางการเงิน ทักษะการคำนวณดอกเบี้ยเงินฝาก ดอกเบี้ยเงินกู้ ความรู้เรื่องเงินเฟ้อ การกระจายความเสี่ยง และผลตอบแทนจากการลงทุน ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจทางการเงินของแต่ละบุคคล (Wongdaeng, 2025) จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ความรู้ทางการเงินมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรม การวางแผนทางการเงินและการเตรียมความพร้อมเพื่อวัยเกษียณ โดย Projitr et al. (2024) ศึกษา รูปแบบการบริหารจัดการการเงินของบุคลากรทางการศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนเขตกรุงเทพและปริมณฑล พบว่าความรู้ทางการเงินมีอิทธิพลทางตรงต่อการวางแผนเกษียณสูงที่สุด และมีอิทธิพล

ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความพร้อมเข้าสู่วัยเกษียณรวมกันถึง 0.663 นอกจากนี้ Suwanna (2021) ยังพบว่าในกลุ่มแรงงานนอกระบบ ความรู้ทางการเงินเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อการเตรียมความพร้อมทางการเงินเพื่อวัยเกษียณอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในบริบทของสังคมไทยที่กำลังเข้าสู่สังคมสูงอายุ ความรู้ทางการเงินยังช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือทางการเงินที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของตนเองได้อย่างมีเหตุผล ไม่ว่าจะเป็นการออมผ่านกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ การลงทุนในกองทุนรวม หรือการวางแผนภาษีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสะสมทรัพย์สิน ด้วยเหตุนี้ความรู้ทางการเงินจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีบทบาทสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจเพื่อวัยเกษียณของประชาชนในระยะยาว

ทัศนคติทางการเงิน (Financial Attitude) ความคิด ความเชื่อ และมุมมองของบุคคลที่มีต่อการจัดการทรัพยากรทางการเงินของตนเอง ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเงินในด้านการออม การใช้จ่าย การลงทุน และการวางแผนทางการเงินในระยะยาว ทัศนคติทางการเงินจึงถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) ที่มีบทบาทในการกำหนดพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ การศึกษาของ Pojsupap et al. (2025) พบว่า ทัศนคติทางการเงินเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมของพนักงานบริษัทเอกชน โดยบุคคลที่มีทัศนคติทางการเงินในเชิงบวกจะมีแนวโน้มในการวางแผนการออมและบริหารจัดการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าบุคคลที่มีทัศนคติทางการเงินเชิงลบ ในทำนองเดียวกันการศึกษาของ Suksavee et al. (2022) ยังพบว่า ทัศนคติทางการเงินมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารจัดการเงินส่วนบุคคลของนักศึกษา โดยผู้ที่มีทัศนคติทางการเงินในเชิงบวกจะมีวินัยในการใช้จ่ายและการออมเงินมากกว่า ส่งผลให้สามารถบริหารจัดการทรัพยากรทางการเงินได้อย่างเหมาะสมและลดความเสี่ยงทางการเงินในอนาคตจากการทบทบของหนี้สิน ดังนั้นทัศนคติทางการเงินเป็นปัจจัยทางจิตวิทยาที่มีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดพฤติกรรมทางการเงินของบุคคล โดยทัศนคติทางการเงินในเชิงบวกจะช่วยส่งเสริมการวางแผนทางการเงิน การออม และการบริหารจัดการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนำไปสู่ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการเตรียมความพร้อมทางการเงินในระยะยาว

การสนับสนุนทางสังคม (Social Support) หมายถึง การได้รับความช่วยเหลือ คำแนะนำ กำลังใจ หรือทรัพยากรจากบุคคลหรือเครือข่ายทางสังคม เช่น ครอบครัว เพื่อน เพื่อนร่วมงาน หรือหน่วยงานในชุมชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและพฤติกรรมของบุคคลในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะพฤติกรรมทางเศรษฐกิจและการวางแผนทางการเงิน การศึกษาของ Chaisombut and Yana (2019) พบว่า การสนับสนุนจากครอบครัวและบุคคลใกล้ชิด มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุของประชาชน โดยบุคคลที่ได้รับคำแนะนำและแรงสนับสนุนจากครอบครัวจะมีแนวโน้มในการวางแผนชีวิตและวางแผนทางการเงินในระยะยาวมากกว่าผู้ที่ขาดการสนับสนุนทางสังคม

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าการสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยภายนอกที่มีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดพฤติกรรมของบุคคล โดยเฉพาะการวางแผนทางการเงินและการเตรียมความพร้อมเพื่อวัยเกษียณ เนื่องจากการได้รับข้อมูล คำแนะนำและกำลังใจจากเครือข่ายทางสังคมสามารถช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้และแรงจูงใจในการจัดการทรัพยากรทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พฤติกรรมจัดการการเงิน (Financial Management Behavior) การกระทำหรือแนวปฏิบัติของบุคคลในการวางแผน การควบคุม และการใช้ทรัพยากรทางการเงินอย่างมีระบบ เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางการเงินในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมสำคัญ เช่น การวางแผนรายรับรายจ่าย การออม การลงทุน และการบริหารหนี้สินอย่างเหมาะสม พฤติกรรมดังกล่าวถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของบุคคลและครัวเรือน (Tirapat, 2025) จากการศึกษาของ Pijittaro et al. (2025) ที่พบว่า พฤติกรรมจัดการการเงินเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางการเงินของประชาชนวัยทำงาน โดยบุคคลที่มีพฤติกรรมการวางแผนการเงินอย่างเป็นระบบ เช่น การจัดทำงบประมาณส่วนบุคคล การออมเงินอย่างสม่ำเสมอ และการควบคุมการใช้จ่าย มีระดับความมั่นคงทางการเงินสูงกว่ากลุ่มที่ขาดการวางแผนทางการเงิน

นอกจากนี้ Sangwichitr (2022) ยังชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมจัดการการเงินมีบทบาทสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจเพื่อวัยเกษียณ โดยบุคคลที่มีพฤติกรรมการเงินที่ดี เช่น การออมระยะยาวและการวางแผนการลงทุน มีแนวโน้มที่จะมีระดับความพร้อมทางการเงินเพื่อการเกษียณสูงกว่าบุคคลที่ขาดการวางแผนทางการเงินอย่างเป็นระบบ ดังนั้นพฤติกรรมการจัดการการเงินจึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของบุคคล และเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สนับสนุนการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจในระยะยาว โดยเฉพาะในบริบทของสังคมสูงวัยที่ต้องการการวางแผนทางการเงินอย่างรอบคอบเพื่อรองรับการดำรงชีวิตหลังเกษียณ

การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจเพื่อวัยเกษียณ (Economic Preparedness)

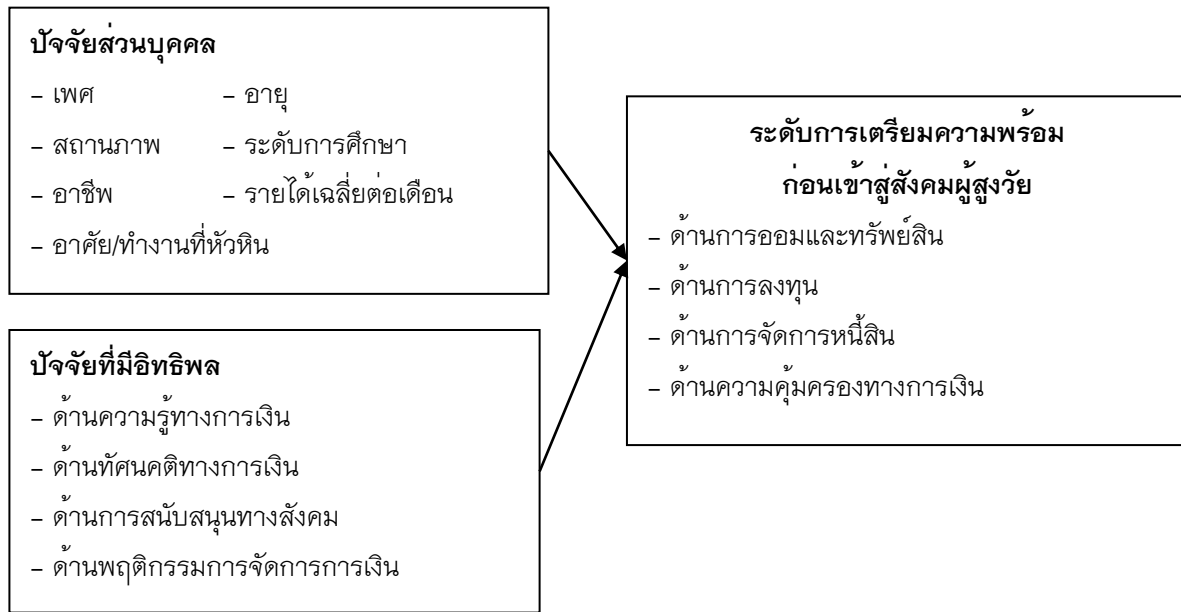
กระบวนการวางแผนและการจัดการทรัพยากรทางการเงินของบุคคลเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงหลังจากออกจากตลาดแรงงาน ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมสำคัญ ได้แก่ การออมเงิน การลงทุน การวางแผนรายรับรายจ่าย และการบริหารความเสี่ยงทางการเงิน เพื่อให้มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในช่วงวัยสูงอายุ จากการศึกษาของ Abd Rahim and Ali (2025) พบว่า การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจเพื่อวัยเกษียณของประชาชนวัยทำงานขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ได้แก่ ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมการออมและทัศนคติทางการเงิน โดยบุคคลที่มีความรู้และทัศนคติที่ดีต่อการออม มีแนวโน้มที่จะวางแผนการเงินเพื่อวัยเกษียณได้อย่างมีประสิทธิภาพ มากกว่าบุคคลที่ขาดความรู้ทางการเงิน ดังนั้น การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจเพื่อวัยเกษียณ จึงเป็นกระบวนการสำคัญ

ที่ต้องอาศัยทั้งความรู้ พฤติกรรม และปัจจัยทางสังคมร่วมกัน เพื่อให้บุคคลสามารถสร้างความมั่นคงทางการเงินและมีคุณภาพชีวิตที่ดีในช่วงหลังเกษียณ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจเพื่อวัยเกษียณของประชาชนก่อนวัยสูงอายุได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย โดยเฉพาะความรู้ทางการเงิน ทัศนคติทางการเงิน การสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมทางการเงิน ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจด้านการออม การลงทุน และการวางแผนทางการเงินในระยะยาว (Janposri, 2020; Khayanart et al., 2024) โดยงานวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นอย่างสอดคล้องกันว่า บุคคลที่มีความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมการบริหารจัดการการเงินที่เหมาะสมก็มีแนวโน้มในการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจเพื่อวัยเกษียณในระดับที่สูงกว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งศึกษาในระดับภาพรวมของประเทศ หรือในบริบทของพื้นที่เมืองขนาดใหญ่เป็นหลัก ในขณะที่การศึกษาที่มุ่งเน้นประชาชนก่อนวัยสูงอายุในบริบทพื้นที่เฉพาะ โดยเฉพาะในพื้นที่เศรษฐกิจการท่องเที่ยวอย่างอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเศรษฐกิจและรูปแบบรายได้ที่แตกต่างจากพื้นที่ทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญ ยังคงมีจำนวนจำกัด จึงปรากฏช่องว่างขององค์ความรู้ (Knowledge Gap) ในการอธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจเพื่อวัยเกษียณของประชาชนในบริบทพื้นที่ดังกล่าว ด้วยเหตุนี้การศึกษานี้จึงมุ่งศึกษาระดับการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ เพื่อวัยเกษียณของประชาชนก่อนวัยสูงอายุในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อเติมเต็มช่องว่างขององค์ความรู้ดังกล่าว และเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการวางแผนทางการเงินของประชาชนในระดับพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดจากการประยุกต์ใช้ทฤษฎีวงจรชีวิต (Life Cycle Hypothesis) ของ Modigliani (1986) บูรณาการร่วมกับปัจจัยเชิงพฤติกรรมจากงานวิจัยของ Achawaboon (2023) กรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วยตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพล และตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือระดับการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจเพื่อวัยเกษียณ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจเพื่อวัยเกษียณของประชาชนก่อนวัยสูงอายุ กรณีศึกษาอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนวัยทำงานที่มีอายุระหว่าง 35–59 ปี ซึ่งมีภูมิลำเนาหรือปฏิบัติงานในเขตพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 40,876 คน ตามสถิติของสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ปี พ.ศ. 2567 ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้สูตรคำนวณของ Yamane (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ซึ่งได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 396 คน เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดจากข้อมูลไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำไว้ที่ 429 คน และดำเนินการเลือกตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบสะดวก (Convenience Sampling) ผ่านช่องทางออนไลน์ สำหรับเกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัย ในส่วนของเกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion Criteria) ผู้วิจัยกำหนดให้ผู้เข้าร่วมต้องเป็นบุคคลที่มีอายุระหว่าง 35–59 ปีบริบูรณ์ พักอาศัยหรือทำงานในพื้นที่อำเภอหัวหิน มีความสมัครใจในการให้ข้อมูล และสามารถเข้าถึงแบบสอบถามออนไลน์ได้ ในทางกลับกัน เกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria) ได้แก่ ผู้ที่มีอายุไม่อยู่ในช่วงที่กำหนด ไม่ได้พักอาศัยหรือทำงานในพื้นที่เป้าหมาย ไม่เข้าใจภาษาไทย หรือให้ข้อมูลที่มีความขัดแย้งกันอย่างชัดเจน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) ที่พัฒนาขึ้นผ่านระบบ Google Forms โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ส่วน สำคัญ ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทางประชากร ส่วนที่ 2 ปัจจัยเชิงสาเหตุซึ่งครอบคลุมด้านความรู้ ทักษะ การสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมทางการเงิน ส่วนที่ 3 การวัดระดับการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ ทั้งนี้ ในส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 ใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale 5 ระดับในการประเมินค่าในด้านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบทั้งในแง่ของความตรงและความเชื่อมั่น สำหรับความตรง (Validity) นั้น ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อกำหนดค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งพบว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย สำหรับความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองใช้ (Pilot Test) กับกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะใกล้เคียงกันจำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยผลการวิเคราะห์พบว่ามีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.769 ซึ่งอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือวิจัยมีความเชื่อมั่นเพียงพอและพร้อมสำหรับนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริงต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ โดยจำแนกการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเภทคือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างและระดับการเตรียมความพร้อม คือ สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ประกอบด้วยการทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการจัดการข้อมูลและการคุ้มครองสิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยยึดหลักจริยธรรมวิจัยในมนุษย์อย่างเคร่งครัด โดยรักษาความเป็นนิรนาม (Anonymity) ผ่านการปิดระบบบันทึกอีเมลและเลขที่อยู่อินเทอร์เน็ต (IP Address) ข้อมูลที่รวบรวมได้จะถูกจัดเก็บในระบบ Cloud Storage ที่มีการเข้ารหัสและจำกัดสิทธิ์การเข้าถึงด้วยการยืนยันตัวตนสองขั้นตอน (Two-Factor Authentication: 2FA) และเมื่อสิ้นสุดกระบวนการวิเคราะห์และเผยแพร่ผลการวิจัยแล้ว ข้อมูลทั้งหมดจะถูกทำลายโดยการลบไฟล์อย่างถาวรภายในระยะเวลา 12 เดือน สำหรับการวิเคราะห์ทางสถิติ

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ (1) ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง (2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาของตัวแปรที่ศึกษา และ (3) ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อมูลลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล (N=429)

ตัวแปร	รายการ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ (%)
เพศ	ชาย	187	43.60
	หญิง	242	56.40
อายุ	35 – 40 ปี	117	27.30
	41 – 49 ปี	176	41.00
	50 – 55 ปี	97	22.60
	56-59 ปี	39	9.10
	60 ปีขึ้นไป	10	2.30
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	95	22.10
	ปริญญาตรี	292	68.10
	ปริญญาโท	37	8.60
	สูงกว่าปริญญาโท	5	1.20
สถานภาพ	โสด	176	41.00
	สมรส	124	28.90
	หย่าร้าง/แยกกันอยู่	80	18.60
	หม้าย	49	11.40
อาชีพหลัก	ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	136	31.7
	พนักงานบริษัทเอกชน	124	28.9
	ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	89	20.8
	เกษตรกร/รับจ้างทั่วไป	80	18.6
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ต่ำกว่า 15,000 บาท	40	9.30
	15,001 – 30,000 บาท	136	31.70
	35,001 – 50,000 บาท	124	28.90
	มากกว่า 50,001 บาท ขึ้นไป	129	30.00
การพำนักหรือทำงานในอำเภอหัวหิน	อาศัยและทำงาน	160	37.30
	ทำงานในพื้นที่หัวหิน	269	62.70

จากตารางที่ 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 56.40) อยู่ในกลุ่มวัยทำงานตอนกลาง ช่วงอายุ 41-49 ปี (ร้อยละ 41.00) มีระดับการศึกษาสูงโดยส่วนมากสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 68.10) และมีสถานภาพโสด (ร้อยละ 41.00) ในด้านลักษณะการประกอบอาชีพและรายได้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 31.70) รองลงมา

คือพนักงานบริษัทเอกชน โดยมีสัดส่วนรายได้สูงสุดอยู่ในช่วง 15,001–30,000 บาท (ร้อยละ 31.70) ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกับกลุ่มผู้มีรายได้มากกว่า 50,001 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 30.00) นอกจากนี้ ข้อมูลด้านการพำนักรู้ให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 62.70 เป็นผู้เดินทางเข้ามาปฏิบัติงานในพื้นที่หัวหิน แต่ไม่มีถิ่นพำนักอาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวโดยตรง

เพื่อศึกษาระดับการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจของประชาชนก่อนวัยสูงอายุ ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 2 ระดับการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จำแนกตามรายด้าน (N = 429)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ เพื่อวัยเกษียณของประชาชนก่อนวัยสูงอายุ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	ระดับ ความพร้อม
ด้านการออมและทรัพย์สิน	3.72	0.517	มาก
ด้านการลงทุน	3.80	0.475	มาก
ด้านการจัดการหนี้สิน	3.18	0.750	ปานกลาง
ด้านความคุ้มครองทางการเงิน	3.08	0.653	ปานกลาง
การเตรียมความพร้อมภาพรวม	3.49	0.375	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าตัวอย่างมีระดับการเตรียมความพร้อมฯ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.37 เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้าน พบว่าระดับการเตรียมความพร้อมมีการกระจายตัวอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงมาก โดยสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านที่มีระดับความพร้อมสูงที่สุดคือ ด้านการลงทุน ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.48) รองลงมาคือ ด้านการออมและทรัพย์สิน ซึ่งอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.52) สำหรับด้านที่มีระดับความพร้อมรองลงมาคือ ด้านการจัดการหนี้สิน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$, S.D. = 0.75) และด้านที่มีระดับความพร้อมต่ำที่สุดคือ ด้านความคุ้มครองทางการเงิน ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.08$, S.D. = 0.65)

ดังนั้น แม้กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่อำเภอหัวหิน จะมีความตื่นตัวและเตรียมความพร้อม ในภาพรวมที่ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะการมุ่งเน้นในด้านการเพิ่มพูนความมั่งคั่งผ่านการลงทุน และการสะสมทรัพย์สิน ซึ่งอาจเป็นผลมาจากลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ที่ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และเป็นวัยทำงาน (อายุ 41–49 ปี) ประเด็นการบริหารจัดการหนี้สินและความคุ้มครองทางการเงินที่ยังคงอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างในการวางแผนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินระยะยาว ซึ่งเป็นมิติสำคัญที่ต้องได้รับความสนใจเพื่อให้เกิดความมั่นคงก่อนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัว

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจเพื่อวัยเกษียณของประชาชนก่อนวัยสูงอายุ

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พจน์ของเพียร์สันระหว่างปัจจัยที่ส่งผลและการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (N = 429)

ตัวแปร	ความรู้ทางการเงิน	ทัศนคติทางการเงิน	การสนับสนุนทางสังคม	พฤติกรรมทางการเงิน	การเตรียมความพร้อมภาพรวม
ความรู้ทางการเงิน	1.00				
ทัศนคติทางการเงิน	.323**	1.00			
การสนับสนุนทางสังคม	.356**	.187**	1.00		
พฤติกรรมทางการเงิน	.148**	.138**	.215**	1.00	
การเตรียมความพร้อมภาพรวม	.719**	.578**	.681**	.574**	1.00

หมายเหตุ * $p < .05$, ** $p < .01$

จากตารางที่ 3 พบว่าผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้ทางการเงิน, ทัศนคติทางการเงิน, การสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมทางการเงิน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาลำดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลตามค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) พบว่าความรู้ทางการเงิน มีระดับความสัมพันธ์สูงสุด ($r=0.719$) ซึ่งสอดคล้องกับระดับการศึกษาที่สูงของกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือ การสนับสนุนทางสังคม ($r=0.681$) ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความจำเป็นในการสร้างเครือข่ายสนับสนุนสำหรับกลุ่มผู้ที่มีสถานภาพโสด สำหรับปัจจัยที่ส่งผลด้านทัศนคติทางการเงิน ($r=0.578$) และพฤติกรรมทางการเงิน ($r=0.574$) มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจสำหรับกลุ่มวัยทำงานที่มีความมั่นคงทางอาชีพและรายได้ ทั้งนี้จากการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ พบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.087 ถึง 0.356 ซึ่งไม่เกินเกณฑ์ที่กำหนด (0.80) ข้อมูลนี้จึงยืนยันว่า ตัวแปรอิสระไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ซ้อนทับกัน (No Multicollinearity) และมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์อิทธิพลในลำดับต่อไป

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (N = 429)

ปัจจัยที่ส่งผล (ตัวแปรพยากรณ์)	B	S.E.	β (Beta)	t	Sig.
(ค่าคงที่)	1.102	0.215	–	5.126	.000*
ความรู้ทางการเงิน	0.415	0.062	0.325	6.694	.000*
ทัศนคติทางการเงิน	0.485	0.058	0.398	8.362	.000*
การสนับสนุนทางสังคม	0.185	0.060	0.142	3.083	.002*
พฤติกรรมทางการเงิน	0.165	0.075	0.105	2.200	.028*

$R = .701$ $R^2 = .492$ Adj. $R^2 = .487$ $F = 102.665$ Sig. $F = .000$

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่าโมเดลการพยากรณ์มีความเหมาะสมและสามารถอธิบายความแปรปรวนของการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยตัวแปรอิสระทั้ง 4 ด้านมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในระดับสูง ($R = 0.701$) และสามารถร่วมกันพยากรณ์การเตรียมความพร้อมฯ ได้ร้อยละ 49.20 ของความแปรปรวนทั้งหมด ($R^2 = 0.492$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 102.665, p < .001$) เมื่อพิจารณาอิทธิพลรายปัจจัยจากค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β) พบว่า ทักษะคิดทางการเงิน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุด ($\beta = 0.398$) รองลงมาคือ ความรู้ทางการเงิน ($\beta = 0.325$) การสนับสนุนทางสังคม ($\beta = 0.142$) และ พฤติกรรมการจัดการเงิน ($\beta = 0.105$) ตามลำดับ ดังนั้น ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าปัจจัยทั้ง 4 ด้านมีอิทธิพลทางบวกต่อการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ โดยค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ที่ระดับ 0.492 สะท้อนว่าชุดตัวแปรนี้มีความแม่นยำในการอธิบายการเตรียมความพร้อมได้ร้อยละ 49.20 ซึ่งถือเป็นโมเดลที่มีประสิทธิภาพในระดับที่เหมาะสมและยอมรับได้ในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ประชาชนก่อนวัยสูงอายุในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีระดับการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.49$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการลงทุน ($\bar{X}=3.80$) และด้านการออมและทรัพย์สิน ($\bar{X}=3.72$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับ ในขณะที่ด้านการจัดการหนี้สินและความคุ้มครองทางการเงินมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งความพร้อมที่อยู่ในระดับสูงในด้านการลงทุนและการออมนี้ สะท้อนให้เห็นถึงบริบทของพื้นที่อำเภอหัวหิน ซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจและศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่สำคัญ ส่งผลให้ประชากรมีโอกาสเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารและนวัตกรรมทางการเงินที่หลากหลาย ผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องเชิงทฤษฎีวงจรชีวิต (Life Cycle Hypothesis) ของ Modigliani (1986) ที่ระบุว่าบุคคลจะมีการสะสมทรัพย์สินในช่วงวัยทำงานเพื่อรักษามาตรฐานการบริโภคภายหลังการเกษียณอายุ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Meethien and Wongpiriyayothar (2018) ที่พบว่าปัจจัยด้านบริบทพื้นที่และโอกาสในการรับข้อมูลข่าวสารมีผลต่อพฤติกรรมการออมและการเตรียมความพร้อม อย่างไรก็ตาม การที่ความคุ้มครองทางการเงินมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อาจเนื่องมาจากทัศนคติเชิงลบที่มองว่าการทำประกันเป็นภาระค่าใช้จ่ายมากกว่าการบริหารจัดการความเสี่ยง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ปัจจัยทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ทักษะคิดทางการเงิน ความรู้ทางการเงิน การสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมการจัดการเงิน สามารถร่วมกันพยากรณ์การเตรียมความพร้อมฯ ของกลุ่มตัวอย่างได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 49.2 ($R^2=0.492$) ทั้งนี้ พบว่าทัศนคติทางการเงิน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมความพร้อมสูงสุด ($\beta=0.487$) รองลงมาคือ ด้านความรู้ทางการเงิน ($\beta=0.378$) พบว่าทัศนคติ

ทางการเงินเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุด สอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior) ของ Ajzen (1991) ที่อธิบายว่าทัศนคติ (Attitude) เป็นต้นทางสำคัญในการกำหนดความตั้งใจ และการแสดงพฤติกรรมของบุคคล บุคคลที่มีทัศนคติหรือเจตคติเชิงบวกต่อการวางแผนวัยเกษียณ จะมีแนวโน้มในการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรมมากกว่าผู้ที่มีเพียงความรู้อย่างเดียว เพราะล้าหลังเพียงความรู้ทางการเงินในมิติเดียวนั้น ไม่เพียงพอที่จะขับเคลื่อนพฤติกรรมการเตรียมความพร้อม หากปราศจากทัศนคติที่ถูกต้องและการสนับสนุนทางสังคมที่เอื้ออำนวย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ค้นพบคือ "โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมทางการเงิน" ซึ่งมีอำนาจการพยากรณ์พฤติกรรมได้สูงถึง ร้อยละ 49.20 ($R^2=0.492$) โดยชี้ให้เห็นว่าปัจจัยด้านจิตวิทยาและสังคมมีผลมากกว่าการให้ความรู้เพียงอย่างเดียว การสังเคราะห์องค์ความรู้สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ 4 ส่วนหลัก ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ทัศนคติทางการเงินเป็นตัวขับเคลื่อนหลัก (Attitudinal Pivot) ผลการวิจัยยืนยันว่าทัศนคติทางการเงินมีอิทธิพลสูงสุดต่อการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ ($\beta = 0.487$) สะท้อนให้เห็นว่าการปรับเปลี่ยน Mindset หรือกรอบความคิดมีความสำคัญมากกว่าการให้ความรู้เพียงอย่างเดียว

ประเด็นที่ 2 ช่องว่างการบริหารความเสี่ยง (Risk Protection Gap) ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการสะสมความมั่งคั่งในรูปแบบการออมและการลงทุนในระดับมาก แต่กลับละเลยการคุ้มครองทางการเงินด้านการประกันภัยซึ่งอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ อันเป็นผลจากการมองว่าค่าเบี้ยประกันเป็นภาระค่าใช้จ่ายมากกว่าการลงทุนเพื่อความคุ้มครอง

ประเด็นที่ 3 พลังเสริมทางสังคม (Social Support Synergy) การสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชนทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยแปลงความรู้ทางการเงินให้กลายเป็นการปฏิบัติจริงได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

ประเด็นที่ 4 บริบทพื้นที่เฉพาะ (Contextual Influence) แม้ประชาชนในพื้นที่เมืองท่องเที่ยวอย่างอำเภอหัวหินจะสามารถเข้าถึงนวัตกรรมทางการเงินได้ง่าย แต่ความผันแปรของรายได้ตามฤดูกาลอันเป็นลักษณะเฉพาะของพื้นที่ส่งผลให้การส่งเสริมการเตรียมความพร้อมจำเป็นต้องอาศัยโมเดลที่ออกแบบมาอย่างเฉพาะเจาะจง (Tailor-made) มากกว่าการใช้นโยบายในภาพรวม

สรุป

ในปัจจุบันประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Complete Aged Society) และกำลังขับเคลื่อนเข้าสู่สังคมสูงอายุนี้อุตสาหกรรมในภาคอื่นใกล้เคียง ซึ่งเป็นผลมาจากการลดลงของอัตราการเกิดและการเพิ่มขึ้นของอายุขัยประชากรจากความก้าวหน้าทางการแพทย์ สถานการณ์นี้ส่งผลให้ประชากรก่อนวัยสูงอายุจำเป็นต้องเร่ง การเตรียมความพร้อมล่วงหน้าซึ่งถือเป็นกระบวนการต่อเนื่อง

ที่ควรเริ่มต้นตั้งแต่ช่วงวัยทำงาน เพื่อสร้างความคุ้นเคยและฐานรากที่มั่นคงก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุอย่างมีคุณภาพ มิติด้านเศรษฐกิจและการเงินถือเป็นหัวใจสำคัญของการเตรียมความพร้อม จากผลการวิจัยในพื้นที่เขตเศรษฐกิจสำคัญอย่างอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความพร้อมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการลงทุนและการออมทรัพย์สิน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีวงจรชีวิต (Life Cycle Hypothesis) ที่ระบุว่า บุคคลจะพยายามสะสมทรัพย์สินในช่วงวัยทำงานเพื่อรักษามาตรฐานการบริโภคหลังเกษียณ ยังมีจุดบอดสำคัญในด้านความคุ้มครองทางการเงินและการจัดการความเสี่ยง เนื่องจากทัศนคติเชิงลบที่มองว่าการทำประกันเป็นภาระค่าใช้จ่ายมากกว่าการป้องกันความเสี่ยง

ปัจจัยที่ส่งผลในงานวิจัยค้นพบองค์ความรู้สำคัญว่า ทัศนคติทางการเงินเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการเตรียมความพร้อม ($\beta=0.487$) มากกว่าความรู้ทางการเงินเพียงอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior) ของ Ajzen (1991) ที่อธิบายว่าทัศนคติเป็นต้นทางหลักในการกำหนดความตั้งใจและการแสดงพฤติกรรม นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเชิงเหตุอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม จากครอบครัวและชุมชน ระดับรายได้ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มิติด้านสุขภาพ สังคม และสภาพแวดล้อม ก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน โดยพบว่าการเตรียมความพร้อมที่มีศักยภาพต้องครอบคลุมทั้งการดูแลสุขภาพร่างกายเพื่อลดภาวะพึ่งพิง การสร้างเสริมสุขภาพทางจิตเพื่อป้องกันภาวะซึมเศร้า และการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้ปลอดภัยตามเกณฑ์มาตรฐานสำหรับผู้สูงอายุ

โดยสรุปแล้วการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมสูงอายุในบริบทของประเทศไทยเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องอาศัยการบูรณาการในหลายระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคลที่ต้องมีทัศนคติเชิงบวกและเริ่มวางแผนตั้งแต่อายุ 40-50 ปี ไปจนถึงระดับนโยบายของรัฐที่ควรเน้นการส่งเสริมการออมภาคบังคับ การกระจายข้อมูลข่าวสารการลงทุน และการสร้างเครือข่ายสนับสนุนทางสังคมที่เข้มแข็ง เพื่อเปลี่ยนภาพลักษณ์ของวัยสูงอายุจากการเป็นภาระให้กลายเป็นพลัง (Active Aging) ที่สามารถพึ่งพาตนเองและทำประโยชน์แก่สังคมได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าประชาชนก่อนวัยสูงอายุมีระดับความพร้อมในภาพรวมระดับมาก โดยเฉพาะด้านการลงทุนและการออมทรัพย์สิน แต่มี ข้อจำกัดสำคัญในการจัดการหนี้สินและความคุ้มครองทางการเงิน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เนื่องจากทัศนคติที่มองว่าการทำประกันเป็นภาระค่าใช้จ่ายมากกว่าการป้องกันความเสี่ยง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันการเงินควรจัดกิจกรรมเชิงรุกเพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องการบริหารจัดการความ

เสี่ยงทางการเงิน และการวางแผนงบประมาณรายรับ-รายจ่ายหลังเกษียณ โดยควรปรับเปลี่ยนรูปแบบการสื่อสารเพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการประกันสุขภาพและอุบัติเหตุในฐานะเครื่องมือลดความเสี่ยงที่อาจทำให้ทรัพย์สินที่สะสมมาต้องสูญเสียไปกับค่ารักษาพยาบาลในวัยชรา

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าปัจจัยเชิงสาเหตุทั้ง 4 ด้าน สามารถร่วมกันพยากรณ์การเตรียมความพร้อมฯ ได้สูงถึงร้อยละ 49.2 ($R^2=0.492$) โดยมีทัศนคติทางการเงินเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุด ($\beta=0.487$) รองลงมาคือความรู้ทางการเงิน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการดังนี้ การจัดอบรมหรือโครงการพัฒนาประชากรกลุ่มนี้ ไม่ควรเน้นเพียงการถ่ายทอดความรู้ (Knowledge) เพียงอย่างเดียว แต่ต้องเน้นการจัดโปรแกรมปรับเปลี่ยนทัศนคติและสร้างแรงจูงใจ (Mindset Transformation) เพื่อให้เกิดการยอมรับและตระหนักถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต นอกจากนี้ ควรใช้กลไกการสนับสนุนทางสังคม เช่น การสร้างเครือข่ายในครอบครัวหรือชุมชน เพื่อเป็นแรงเสริมให้เกิดพฤติกรรมการจัดการเงินอย่างเป็นรูปธรรมมากกว่าการมีความรู้เพียงในเชิงทฤษฎี

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ (องค์ความรู้) ที่สำคัญ คือ อิทธิพลของทัศนคติทางการเงินในฐานะตัวแปรหลักที่ขับเคลื่อนพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมในเขตสังคมเมืองท่องเที่ยว, องค์ความรู้นี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มวัยทำงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ หรือพื้นที่เมืองที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง, โดยควรให้ความสำคัญกับปัจจัยบริบททางวัฒนธรรม และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัย ในประเด็นเกี่ยวกับ

1. การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อเจาะลึกถึงสาเหตุของทัศนคติเชิงลบต่อการจัดการความเสี่ยงและหนี้สินในกลุ่มคนทำงานสังคมเมือง
2. การวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi experimental Research) เพื่อทดสอบประสิทธิผลของโปรแกรมการปรับเปลี่ยนทัศนคติทางการเงินต่อพฤติกรรมการออมและการลงทุนในระยะยาว
3. การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Study) ระหว่างกลุ่มวิชาชีพที่แตกต่างหรือพื้นที่เศรษฐกิจที่แตกต่าง เพื่อพัฒนาโมเดลการส่งเสริมความพร้อมที่เฉพาะเจาะจง (Tailor made) ต่อความต้องการของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

References

- Abd Rahim, H., & Ali, S. (2025). Financial literacy and retirement preparedness: a critical review of determinants and policy using scopus AI analytics. *International Journal of Research and Innovation in Social Science (IJRISS)*, 9(9), 9706–9717. DOI: 10.47772/IJRISS
- Achawaboon, R. (2023). Factors influencing preparation for retirement of the working-age population. *Journal of Nursing and Health Care*, 41(2), 1–15. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/jnat-ned/article/view/261234>

- Achawaboon, R., Pilayont, B., & Pinyo, K. (2024). Factors influencing preparation for entering the elderly of people aged 50–59 years in Sakon Nakhon City Municipality community. *Journal of Nursing of the Ministry of Public Health*, 34(1), 48–61. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/tnaph/article/view/265881>
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179–211. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-T](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T)
- Chaisombut, D., & Yana, B. (2019). Factors related to the preparation for aging among pre-aging population. *Nursing Journal of The Ministry of Public Health (NJPH)*, 29(3), 131–143. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/tnaph/article/view/230791>
- Janposri, P. (2020). The role of financial literacy in retirement planning and wealth accumulation among self-employed Thai workers. *Journal of Population and Social Studies [JPSS]*, 29, 177–194. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jpss/article/view/240966>
- Keawhuai, N., Kaewsawat, S., Petsirasan, R., & Sathirapanya, C. (2022). Factors influencing preparedness among pre-elderly population living in Muang district, Suratthani province. *Regional Health Promotion Center 9 Journal*, 16(1), 172–185. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/RHPC9Journal/article/view/255503>
- Khayanart, C., Chuenwong, P., & Chaiphawang, K. (2024). The saving factors and saving patterns influence financial well-being of teacher in the school under Chiang Rai primary educational service area office 2. *Management Sciences Valaya Alongkorn Review*, 5(1), 50–67. retrieved from <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/MSVAR/article/view/274000>
- Meethien, N., & Wongpiriyayothar, A. (2018). Factors predicting active aging among middle aged adults in sub-urban area. *Journal of Nursing and Health Care*, 36(2), 123–131.
- Modigliani, F. (1986). Life Cycle, Individual Thrift, and the Wealth of Nations. *The American Economic Review*, 76(3), 297–313. <http://www.jstor.org/stable/1813352>
- Pijittaro, N., Sangwichitr, K., Saengkassanee, T., & Wichianak, J. (2025). The effect of financial literacy and financial behavior on retirement planning: A case study of working-age people in Hatyai Songkhla. *Journal of Management Science Chiangrai Rajabhat University*, 20(1), 196–232. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmscrru/article/view/287694>
- Pojsupap, T., Srisai, K., Tiemudomlerk, T., & Saelee, C. (2025). The roles of financial knowledge and financial attitude in saving behavior of Bangkok's private company employees. *Research and Development Journal, Loei Rajabhat University*, 20(71), 46–56. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/researchjournal-lru/article/view/274908>

- Prajitr, S., Karawek, S., Kumboon, B., & Prakthayanon, S. (2024). Model of sufficient financial management to prepare for retirement of educational personnel: Case study of private universities in Bangkok and metropolitan area. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences*, 7(1), 117–133. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jmhs1_s/article/view/267806
- Sangwichitr, K., Porntawabancha, T., Intara, P., & Cheecharoen, P. (2022). A study of financial planning knowledge affecting Generation Y's financial planning behaviors and retirement planning in Songkhla. *Journal of Management Science Chiangrai Rajabhat University*, 17(1), 159–190. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmscrru/article/view/253549>
- Suksavee, S., Prachayakul, A., & Arayamaydhalert, P. (2022). Attitude and personal financial management behavior students in the bachelor of business administration program, Rajabhat Rajanagarindra University. *Journal of Rajanagarindra*, 19(2), 31–40. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/Jrru/article/view/260644>
- Suwanna, T. (2021). The financial preparation for pre-retirement of informal labor in Bangkok and metropolitan area. *Journal of Humanities and Social Sciences Research Network*, 4(2), 58–72. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/hsrnj/article/view/251853>
- Tirapat, S. (2025). Saving behavior of thai elderly. *NIDA Business Journal*, (37), 1–17. <https://so10.tci-thaijo.org/index.php/NIDABJ/article/view/2707>
- Wongdaeng, S. (2025). Financial literacy of student teachers: Strategies and approaches for enhancing professional readiness in the digital age. *Journal of MCU Buddhasothorn Review*, 5(1), 101–115. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JMBR_sothorn/article/view/278290
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper and Row.